

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no: 32015/09

Hebun Hakan AKKAYA/Türkiye

Başkan,

Julia Laffranque,

Hâkimler,

Valeriu Grițco,

Stéphanie Mourou-Vikström,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 22 Ocak 2019 tarihinde Komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi(İkinci Bölüm),

25 Mayıs 2009 tarihinde yapılan yukarıdaki başvuruyu dikkate alarak,

27 Mart 2012 tarihli kararı göz önüne alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuran Hebun Hakan Akkaya 1992 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, Diyarbakır'da ikamet etmektedir. Mahkeme önünde Diyarbakır Barosuna kayıtlı avukatlar olan M. Danış Beştaş ve M. Beştaş tarafından temsil edilmiştir.

2. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

3. Dava konusu olaylar, taraflarca ileri sürüldüğü şekliyle aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Başvuran aleyhinde açılan cezai yargılamalar

4. Başvuran 14 Temmuz 2008 tarihinde yasadışı örgüt PKK adına propaganda yapma şüphesiyle yakalanmış ve gözaltına alınmıştır.

5. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesinde bulunan hâkim 17 Temmuz 2008 tarihinde başvuranın tutuklu yargılanmasına karar vermiştir.

6. Cumhuriyet savcısı, 20 Temmuz 2008 tarihinde Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesine başvurunu yasa dışı örgüt üyesi olma ve söz konusu örgüt adına propaganda yapma ile suçlayan bir iddianame sunmuştur.

7. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi 22 Nisan 2009 tarihinde başvurunu bir terör örgütü adına suç işlemekten altı yıl ve on bir ay hapis cezasına mahkûm etmiştir. Mahkeme aynı zamanda başvurunu tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakmıştır.

8. Yargıtayın internet sitesinden elde edilen bilgiye göre, Yargıtay 22 Nisan 2009 tarihli kararı 26 Haziran 2012 tarihinde bozmuştur ve başvuran aleyhinde açılan cezai yargılamalar mahkeme önünde hâlen derdesttir.

2. Başvuranın babasına uygulanan disiplin cezası

9. Söz konusu zamanda reşit olmayan başvuran Diyarbakır E-tipi Çocuk İslahevinde tutuklu bulunmaktaydı ve aile üyeleri başvurunu haftalık olarak ziyaret etme hakkına sahipti. Başvuranın babası 2 Aralık 2008 tarihinde başvurunu ziyaret etmiştir. Başvuranın babası oğlunu ziyaret ettiği sırada PKK'nın zaferini simgeleyen el işareti yapmıştır. Başvuranın babası infaz ve koruma memurlarının uyarılarına rağmen işareti yapmaya devam ederek diğer tutukluları ve yakınlarını provoke etmiştir. Diyarbakır E-Tipi Ceza İnfaz Kurumunun Disiplin Kurulu ("Kurul") 3 Aralık 2008 tarihinde 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un ("5275 sayılı Kanun") 86 § 8 maddesi uyarınca başvuranın babasına disiplin cezası uygulamıştır. Bu disiplin cezasıyla beraber, başvuranın babasının, 2 Aralık 2008 tarihinde ceza infaz kurumuna gerçekleştirdiği ziyaret sırasında bir terör örgütünün zafer işaretini yaparak tutukluları ve ziyaretçileri provoke ettiği gerekçesiyle oğlunu bir yıl süreyle ziyaret etmesi yasaklanmıştır.

10. Başvuranın avukatı 16 Şubat 2009 tarihinde yukarıda anılan disiplin cezası aleyhine başvuran adına itirazda bulunmuştur. Diyarbakır İnfaz Hâkimliği 2 Mart 2009 tarihinde bu itirazı reddetmiştir. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi, 16 Mart 2009 tarihinde başvuranın avukatının itirazını reddetmiştir.

11. Hükümet tarafından sağlanan bilgiye göre, başvuranın annesi ve kız kardeşinin de dâhil olduğu diğer aile üyeleri başvuran 22 Nisan 2009 tarihinde tahliye olana kadar ziyaretlerine devam etmiştir. Başvuranın, babasının da dâhil olduğu yakınları ile telefon görüşmesi gerçekleştirmesine izin verilmiştir.

B. İlgili iç hukuk ve uygulama

12. İlgili iç hukuka ve uygulamaya ilişkin açıklamalar *A.Ş./Türkiye*, (no. 58271/10, § 34-35, 13 Eylül 2016); *Şefik Demir/Türkiye* ((k.k.), no.

51770/07, §§ 29-33, 16 Ekim 2012) ve *Turgut ve Diğerleri/Türkiye* ((k.k.), no. 4860/09, §§ 19-26, 26 Mart 2013) kararlarında bulunabilir

13. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 86 § 8 maddesine göre ziyaret ve görüşlerde kurallara uymayan heyet ve kişilerin ziyaret ve görüşmeleri sürdürmelerine derhâl son verilir. Ceza infaz kurumu yetkilileri bu gibi gerekli görülen durumlarda söz konusu kişinin ziyaret etme hakkını bir aydan bir yıla kadar kısıtlanabilir.

ŞİKÂyetLER

14. Başvuran tutukluğunun uzunluğu hakkında Sözleşme'nin 5 § 3 maddesi kapsamında şikâyette bulunmuştur.

15. Başvuran, hukuk yargılamalarının uzunluğunun, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinde düzenlenen "makul süre" koşuluyla bağdaşmadığı konusunda şikâyette bulunmuştur.

16. Başvuran, babasına verilen disiplin cezasının Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlalini teşkil ettiğini öne sürmüştür. Başvuran, ayrıca, Sözleşme'nin 13. maddesi kapsamında söz konusu şikâyetin giderilmesi için etkin bir iç hukuk yolunun olmadığı konusunda şikâyetçi olmuştur.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Sözleşme'nin 5 § 3 maddesi kapsamındaki şikâyetler

17. Başvuran tutukluğunun uzunluğuna ilişkin olarak Sözleşme'nin 5 § 3 maddesi kapsamında şikâyette bulunmuştur.

18. Hükümet, Mahkemenin, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle söz konusu şikâyeti reddetmesini talep etmiştir. Bu bakımdan

Hükümet, başvuranın Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ("CMK") 141. maddesi uyarınca tazminat talep etmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

19. Mahkeme, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141 § 1 (d) maddesinin tutukluluğun uzunluğu bakımından uygulanan -iç hukuk yolunu *A.Ş./Türkiye* (no. 58271/10, § 85-95, 13 Eylül 2016) ve *Şefik Demir/Türkiye* ((k.k.), no. 51770/07, §§ 17-35, 16 Ekim 2012) davalarında incelendiğini gözlemlemektedir.

20. Mahkeme yukarıda anılan *Şefik Demir* davasında, söz konusu hukuk yolunun mahkûmiyetleri kesinleşmiş olan başvurular tarafından tüketilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Bununla beraber, Mahkeme, *A.Ş.* Kararında (yukarıda anılan, § 92), Haziran 2015 tarihi itibarıyla, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141 § 1 (d) maddesinde öngörülen iç hukuk yolunun yargılamalarının kesinleşmesinden önce dahi başvurular tarafından tüketilmesi gerektiğine karar vermiştir.

21. Mahkeme somut davada başvuranın 22 Nisan 2009 tarihinde serbest bırakılması ile tutukluğunun sona erdiğini, ancak başvuran aleyhine yargılamaların halen derdest olup olmadığı veya kesinleşip kesinleşmediğine dair herhangi bir bilgi bulunmadığını kaydetmektedir. Bununla birlikte, Mahkeme, başvuranın her iki durumda da Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141 § 1 (d) maddesi uyarınca tazminat talebinde bulunabileceğini gözlemlemektedir. Ancak, başvuran, tazminat talebinde bulunmamıştır.

22. Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilip tüketilmediğine ilişkin değerlendirmenin, normal şartlarda, Mahkemeye başvurunun yapıldığı tarih esas alınarak gerçekleştirildiğini hatırlatmaktadır. Ancak, Mahkemenin birçok kararında belirttiği üzere, bu kural, her davanın kendine özgü koşullarıyla haklı kılınabilecek istisnalara tabidir (bk. *İçyer/Türkiye* (k.k.), no. 18888/02, § 72, AİHM 2006-I). Mahkeme, önceden, ceza yargılamalarında verilen nihai karardan sonra uygulanabilir hale gelen, tutukluluğun uzunluğuna ilişkin yukarıda belirtilen hukuk yoluna ilişkin

davalarda bu kuraldan ayrılmıştır (ayrıca bk. diğer kararlar arasında, *Tutal ve Diğerleri/Türkiye* (k.k.), no. 11929/12, 28 Ocak 2014). Mahkeme, söz konusu istisnanın somut davada da uygulanması gerektiği kanaatindedir.

23. Sonuç olarak, Mahkeme, Hükümetin itirazını dikkate alarak Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca, söz konusu şikâyetin iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle reddedilmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

B. Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamındaki şikâyetler

24. Başvuran, hukuk yargılamalarının uzunluğunun, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinde düzenlenen "makul süre" koşuluyla bağdaşmadığı konusunda şikâyette bulunmuştur.

25. Hükümet, yargılamaların uzunluğu ve kararların icra edilmemesiyle ilgili başvuruların incelenmesi için 6384 sayılı Kanun uyarınca yeni Tazminat Komisyonunun kurulduğunu kaydetmiştir. Hükümet, başvuranın Tazminat Komisyonuna başvurması gerektiği için başvurunun bu kısmının iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez olduğunu ileri sürmüştür.

26. Mahkeme, *Ümmühan Kaplan/Türkiye* (no. 24240/07, 20 Mart 2012) davasında uygulanan pilot karar usulüne müteakip Türkiye'de yeni bir iç hukuk yolunun oluşturulduğunu gözlemlemiştir. Ardından, Mahkeme, yukarıda anılan *Turgut ve diğerleri* ((k.k.), no. 4860/09, 26 Mart 2013) davasında vermiş olduğu kararda, başvuranların iç hukuk yollarını, yani yeni hukuk yolunu tüketmedikleri gerekçesiyle yeni bir başvurunun kabul edilemez olduğuna hükmetmiştir. Bu kararı verirken Mahkeme özellikle, bu yeni hukuk yolunun *muhtemel surette (a priori)* erişilebilir olduğunu ve yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetler için makul bir tazmin imkânı sunabildiğini değerlendirmiştir.

27. Mahkeme, *Ümmühan Kaplan* (yukarıda anılan, § 77) davasında vermiş olduğu kararda, yine de, önceden olağan usul uyarınca, Hükümete bildirilmiş olan bu türden başvuruları yine de inceleyebileceğini vurguladığını kaydetmektedir.

28. Ancak, Mahkeme, Hükümetin başvuranın 6384 sayılı Kanun ile tesis edilmiş olan yeni iç hukuk yoluna başvurmamış olmalarına ilişkin ilk itirazını göz önünde bulundurarak, yukarıda anılan *Turgut ve Diğerleri* davasında varmış olduğu sonucu yinelemektedir.

29. Dolayısıyla Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle, başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4 maddeleri uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

C. Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki şikâyetler

30. Başvuran, söz konusu zamanda reşit olmadığı hususunda şikâyetçi olmuştur ve babasına verilen disiplin cezasının bir yıl boyunca kendisini ziyaret etme hakkını kısıtlamasının Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlalini teşkil ettiğini savunmuştur. Başvuran, ayrıca, Sözleşme'nin 13. maddesi kapsamında söz konusu şikâyetin giderilmesi için etkin bir iç hukuk yolunun olmadığı konusunda şikâyet etmiştir.

31. Hükümet bu argümana itiraz etmiştir. Hükümet, özellikle başvuranın babasının oğlunu ziyaret etmesi için getirilen yasağın babanın ceza infaz kurumunun güvenliğini tehlikeye atması nedeniyle konulduğunu ve söz konusu müdahalenin gerekli olduğunu ileri sürmüştür. Hükümet ek olarak, söz konusu kısıtlamanın 5275 sayılı Kanun'un 86 § 8 maddesinde hukuki bir temeli olduğunu ve izlenen amaç doğrultusunda orantılı olduğunu belirtmiştir. Hükümet, Mahkemeyi başvuranın diğer aile üyelerinin haftalık ziyaretlerine devam ettiği ve başvuranın babası ile telefonla görüşebildiği hususunda bilgilendirmiştir. Hükümet, söz konusu disiplin cezasına karşı etkin bir hukuk yolunun olduğunu öne sürmüştür. Bu bağlamda, Hükümet

başvuranın söz konusu yasağa dair İnfaz Hâkimliğine ve Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunabilmesine dikkat çekmiştir. Hükümet, söz konusu yargılamaların başvuranın lehine sonuçlanmamasının etkili bir hukuk yolu olmadığı yönünde yorumlanamayacağını kaydetmiştir.

32. Mahkeme, genel olarak, hükümlülerin, kanunla getirilen tutukluluğun açıkça Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamına girdiği durumlarda özgürlük hakkı hariç olmak üzere Sözleşme kapsamında güvence altına alınan tüm temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaya devam ettiğini yinelemektedir (bk. *Hirst/Birleşik Krallık (no. 2)* [BD], no. 74025/01, § 69, AİHM 2005-IX). Örneğin, hükümlüler halen aile hayatına saygı gösterilmesi (bk. *Messina/İtalya (no. 2)*, no. 25498/94, § 61, AİHM 2000-X; *Ploski/Polanya*, no. 26761/95, 12 Kasım 2002 tarihli karar; *X./Birleşik Krallık*, no. 9054/80, 8 Ekim 1982 tarihli Komisyon kararı, Kararlar ve Raporlar (DR) 30, sf. 113) ve yazışmalara saygı gösterilmesi haklarını kullanmaya devam etmektedir. Söz konusu haklara getirilen kısıtlamanın gerekçelendirilmesi gereklidir. Söz konusu gerekçe suçun engellenmesi ve düzenin sağlanması gibi hapis cezasının şartlarından kaynaklanabilen güvenlik kaygıları olsa dahi gerekçe sunulması gereklidir.

33. Mahkeme, hapisane ziyaretlerine ilişkin olarak Sözleşme'nin 8. maddesinde Taraf Devletlere yüklenen yükümlülükleri değerlendirilirken, hapis cezasının olağan ve makul olması gerekliliklerinin ve hükümlülerin ailesi ile iletişiminin düzenlenmesi konusunda ulusal makamlara ne derecede takdir yetkisi verildiğinin dikkate alınması gerektiğini yinelemektedir (bk. *Dikme/Türkiye*, no. 20869/92, § 117, AİHM 2000-VIII; 27 Nisan 1988 tarihli *Boyle ve Rice/Birleşik Krallık* kararı, Seri A no. 131, p. 29, § 74; ayrıca bk. 25 Mart 1983 tarihli *Silver ve Diğerleri/Birleşik Krallık* kararı, Seri A no. 61, p. 38, § 98 ve bu davaya uygulanabildiği ölçüde, 21 Şubat 1975 tarihli *Golder/Birleşik Krallık* kararı, Seri A no. 18, sf. 21-22, § 45, ve 20 Haziran 1988 tarihli *Schönenberger ve Durmaz/İsviçre* kararı, Seri A no. 137, sf. 13, § 25).

34. Mahkeme, hakkında şikâyetle bulunulan müdahalenin “hukuka uygun” olduğunu değerlendirmek için kaçınılmaz olarak hukukun üstünlüğüne ilişkin temel ilkelerin gereklilikleri hakkındaki söz konu zamanda yürürlükte olan ilgili iç mevzuatı incelemelidir. “Hukuka uygun” ibaresi söz konusu mevzuatın niteliğine atıfta bulunmaktadır. Hukukun üstünlüğü ilkesinin yürütmeye kontrolsüz bir yetki verilmesini engellemesi çerçevesinde iç hukuk, Sözleşme’de belirtilen haklara kamu makamlarınca keyfi bir müdahale yapılmasına karşı koruyucu tedbirler öngörmelidir. Sonuç olarak, kanun yürütme organının takdir yetkisinin kapsamını ve uygulanmasını açık bir şekilde belirtmelidir. Yasalar, şahıslara hangi durum ve koşullarda kamu makamlarının söz konusu tedbirleri uygulayabileceği hususunu açıkça bildirmelidir (bk. *Gülmez/Türkiye*, no. 16330/02, § 49, 20 Mayıs 2008).

35. Mahkeme somut davada makamların başvuranın babasının söz konusu zamanda reşit olmayan başvurunu bir yıl süreyle ziyaret etmesini yasaklayan cezanın, başvuranın özel ve aile hayatına müdahale teşkil ettiğini gözlemlemektedir. Söz konusu ziyaret hakkına getirilen yasak 3 Aralık 2008 tarihinde Diyarbakır Ceza İnfaz Kurumunun Disiplin Kurulu tarafından konulmuş olup İnfaz Hâkimliği ve Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 5275 sayılı Kanun’un 86 § 8 maddesi uyarınca onanmıştır. Sonuç olarak, somut davadaki müdahale hukuka uygundur. Ek olarak, Disiplin Kurulunun da kararında belirtildiği gibi başvuranın babası 2 Aralık 2008 tarihinde ceza infaz kurumuna gerçekleştirdiği ziyaret sırasında terör örgütünün zafer işaretini yaparak tutukluları ve ziyaretçileri provoke etmiştir. Ceza infaz kurumu, takdir yetkisini kullanarak düzeni sağlamak amacıyla başvuranın babasının ziyaret hakkını kısıtlamayı gerekli görmüştür. Sonuç olarak, Mahkeme söz konusu müdahalenin meşru bir amaç taşıdığına karar vermiştir.

36. Mahkeme, söz konusu müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı hususunda başvuranın 22 Nisan 2009 tarihinde tahliye

edilene kadar, yani üç aylık bir süre zarfında, babası ile görüşme gerçekleştirmediğini gözlemlemiştir. Başvuranın söz konusu zamanda reşit olmadığı göz önünde bulundurulursa, başvuranın babasının ziyaretinin yasaklanması şüphesiz katı bir koruma tedbiridir. Ancak, kısıtlama başvuranın ziyaretçi ile görüşme hakkının tümüne getirilmemiş olup başvuran tutukluluğu süresince annesi ve kız kardeşi ile haftalık görüşmeler gerçekleştirebilmiştir. Başvuranın aynı zamanda babası ile düzenli olarak telefonda görüşmesine izin verilmiştir. Ek olarak, Mahkeme başvuranın PKK propagandası yapmakla ve terör örgütü adına suç işlemekle suçlandığını ve söz konusu disiplin kurulunun başvuranın babası için ziyareti sırasında terör örgütünün zafer işaretini yapması nedeniyle tutukluları ve ziyaretçileri provoke ettiği gerekçesiyle disiplin cezası uyguladığını görmezden gelememektedir.

37. Yukarıda anılan hususlar ışığında, Mahkeme davalı Devletin davada takdir payının sınırları dışına çıkmadığı kanaatindedir.

38. Mahkeme, şikâyetin bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğunu ve Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4. maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir.

39. Sözleşme'nin 13. maddesi kapsamında ileri sürülen diğer şikâyetlere ilişkin olarak, Mahkeme dava dosyasında Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlali bulunmaması sebebiyle başvuranın bu başlık altındaki şikâyetinin Sözleşme'nin şartları uyarınca konu bakımından bağdaşmaz olduğu için reddedilmesine karar vermiştir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve 14 Şubat 2019 tarihinde yazılı olarak tebliğ bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Julia Laffranque
Başkan